

Tidning från Studieförbundet Bilda

kolon

NR 4
2009

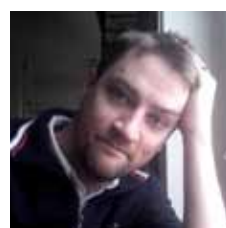
**Killmässan ■ Dags att lämna
in listan! ■ Till vad går stats-
anslaget? ■ Klimatsmart mat**

Närvarolistan

I detta nummer är temat närvarolistan. Alltså inte att vi har skrivit 20 sidor om hur det går till att fylla i listan utan mer om vad som händer sedan. Närvarolistan, liksom kulturrapporter, kurslistor och annan administration, är juridiska dokument som ligger helt till underlag för det statsanslag som utgår till folkbildningen i Sverige. Våra bidragsgivare är stat, kommuner och landsting – mottagare för bidraget är du. Bildas ansvar: skapa goda förutsättningar för människor som på olika sätt vill utvecklas, tänka och reflektera tillsammans med andra.

Det till synes oansenliga pappersarket, som det kladdas rätt friskt på (liksom det ofta slarvas bort), har en symbolisk betydelse för vad vi egentligen sysslar med.

Ett spännande exempel på vad statsanslaget kan gå till är den killmässa vi arrangerade i Sundsvall för några veckor sedan tillsammans med fritidsgårdarna på orten (se s 10-11). Bilda jobbar mycket med dialogcirkel för tjejer, ofta i samarbete med Roks Tjejjourer – men det är lika viktigt att nå unga killar med en utsträckt hand: här finns vi, det här är våra idéer kring hur man kan organisera sig och här är en massa inspiration för vad du kan göra efter skolan.

PS Mejla eller ring mig om du har tankar och åsikter om denna tidning! Eller regga dig på Bilda online (se s 18) så hörs vi där.

Tobias Johansson,
redaktör

:kolon

Studieförbundet Bilda, Box 79, 125 22 Älvsjö
Tel 08-727 17 10 ■ info@bilda.nu
www.bilda.nu ■ www.bildamusik.nu
ISSN 1650-5808

Omslag

André, 12 år, besökare på killmässa i Sundsvall.
Bild: Svanthe Harström

Ansvarig utgivare

Kerstin Enlund, telefon 08-727 17 11

Redaktör

Tobias Johansson, tel 08-727 17 29, tobias.johansson@bilda.nu

Layout

Boel Algulin

Redaktion

Boel Algulin, Tobias Johansson, Louise Lind, Magnus Nordqvist

Tryck

Davidsons Tryckeri AB, Växjö

:kolon kommer ut fyra gånger per år. Lösnummer går att beställa från Studieförbundet Bilda.

Mixed Sources
Product group from well-managed
forests and recycled wood or fibre
www.fsc.org Cert no. SCS-COC-095396
© 1996 Forest Stewardship Council

341 969

..... [sid 3]

Innehåll

Sid 4-5

Studiecirkelarna är demokratins cellkärnor. Intervju med John Staffas, regionchef i Bilda GävleDala om vad Bilda gör med statsanslaget.

Sid 6-7

Folkbildningen, så funkar det. Varför ska man fylla i listan? Vi försöker reda ut begreppen.

Sid 8-9

Fattigare på bildning och kultur? Samtal med en riksdagspolitiker, en lokalpolitiker och en länsbildningskonsulent om bidrag till folkbildningen.

Sid 10-11

1400 unga killar slog hål på många fördomar när de samlades på en killmässa i Sundsvall i början på november.

Sid 12

Klimatsmart mat? Finns sådan? Karin Gardell berättar mer om hur man kan gå ihop ett gäng och påverka vad som serveras i skolmatsalarna.

Sid 15

Just nu i Bilda – vad händer över landet?

Sid 18

Träffa likasinnade – eller inspirerande olikänkare – på Bilda online. Lanseras i december!

**Bildning är det som
blir kvar när man glömt
allt man lärt sig.**

Västervikaren, pedagogen, feministen och författaren
Ellen Key (1849–1926) sätter fingret på en rejäl sanning.
Känns som att citatet är gångbart i alla skeden av livet.

Bildaledare Sara utsedd till Årets folkbildare i Skövde kommun

► Grattis Sara Salomonsson, 35 år, som just blivit utsedd till årets folkbildare av Skövde kommun! Det blev hon för sitt arbete med bland annat småbarnsmusik i Bilda (och körverksamhet i NBV)! Hur kommer det sig att just du fick priset?

– Oj, jag vet faktiskt inte. Kanske är det för att jag tycker att det är så roligt att jobba med det här. Det är en rolig form. Jag har alltid jobbat med musik, men mycket varierat: jag har jobbat med handikappade, med autistiska barn, med småbarnsmusik, med körverksamhet.

Vad betyder det för dig att få ett sådant här pris?

– Det är alltid kul att få uppmärksamhet för det jobb man lägger ner, men jag är ju samma person ändå, fastän jag fått pris. Det är nog kul för alla som går i mina grupper att ha en ledare som är duktig. Jag tycker att det är så roligt att träffa andra människor och kunna ge dem något. Men vad det betyder? Jag blev stolt över mig själv.

Vad "vinner" man?

– Jag har ingen aning! Jag vet bara att jag blev nominerad och att jag vann!

Till sist, det här numret av :kolon handlar om närvarolistor – tycker du att det är jobbigt att fylla i dem?

– Nu är det så att jag har så många i mina grupper ... så, javisst är det jobbigt att hålla på och fylla i 250 namn varje vecka, det kan jag tycka. När det blir så pass många är det inte alltid så skoj, men man gör det ändå! ■

Här är nomineringstexten:

Sara Salomonsson leder, sedan 10 år tillbaka, småbarnsmusik och barnmusik i Bildas regi. Varje år är det ca 70 familjer som är med i barnmusiken. Hon leder även två stora körer på temat "vi som inte kan sjunga". Sara har ett stort och varmt hjärta för alla sina sångare, små som stora. Hon sprider entusiasm och människor stärks och vågar anta nya utmaningar. Sara ser sången och musiken som instrument för att stärka människor och lära nytt. Sången är för henne även en del av folkhälsoarbetet.

Förtydligande

► I förra numret av :kolon intervjuade vi Bildas samordnare för ledarutveckling, Hans Noreliusson. Han talade bland annat om hur en cirkelledare bör lägga upp cirkeln, avseende förberedelse, genomförande och utvärdering, och uppgav procentsatser. Vi fick kommentarer på detta, så Hans förtydligar härmed:

– Det är svårt att skriva några allmänna råd. Därför var meningen i intervjun med att ange procentsatserna att få varje cirkelledare att tänka FÖRE, UNDER, och EFTER cirkelns gång. Det kanske var olyckligt att det stod "Vi menar att ...", som kanske uppfattades som en pålaga för några läsare. Att formulera det "ett exempel på uppdelning av tiden av en studiecirkel ..." kanske hade varit bättre och tydligare. ■

John Staffas:

Studiecirkelarna är demokratis cellkärnor

John Staffas är regionchef i Bilda GävleDala. Han har ett brinnande engagemang för folkbildningen, som när den fungerar som bäst kan vara skillnaden mellan "öken och liv" och en levande demokrati och vackra ord.

Hur börjar din personliga historia om folkbildningen?

– Den är ganska lång, men på allvar fick jag kontakt med FS-avdelningen i Hälsingland (Bilda hette Frikyrkliga studieförbundet eller FS före 2003) på 1980-talet. Jag jobbade då som ungdomsinstruktör i Missionskyrkan i Söderhamn. Vi satte igång ett jättestort tonårsarbete ihop. Från sex på fredagseftermiddagen kom tonåringar för att vara med i ett femtontal olika intressegrupper, som vi körde som studiecirklar.

– Under hela 1980-talet var jag cirkelledare i olika grupper. Så jag har också haft den rollen och har det faktiskt fortfarande.

Vad är den gemensamma kärnan i att vara cirkelledare och regionchef i ett studieförbund som Bilda?

– Framför allt handlar det om att möjliggöra. Det kan handla om allt ifrån möjligheten för dig och några till att spela eller samtala ihop, till möjligheten att förkovra sig i något ämne ni tycker är viktigt. Att det finns en form för det som bygger på frivillighet, god människosyn och en pedagogik för det lilla sammanhanget. Det kan också handla om att ge lite push, struktur och organisation när någon vill göra någonting som är lite större och svårare, eller om att föra samman organisationer, personer, kommuner som ser att de har ungefär samma mål och få dem att samarbeta.

– Ett exempel var när jag för många år sen kom i kontakt samtalsgrupper för tjejer som startat i Hudiksvalls kommun. Det hade börjat i liten skala på en fritidsgård, men tillsammans kunde vi engagera alla fritidsgårdar och alla skolor, så att i stort sett alla tjejer i kommunen kunde få del av det här erbjudandet.

– Jag är stolt över att leva i ett samhälle som sagt, att vi är beredda att stödja fri och frivillig förkovran oavsett vilka ämnen, och vi ska så lite som möjligt lägga oss i vad. För mig är detta inget mindre än ett bemyndigande av de enskilda medborgarna, att ge möjligheten att hela livet finnas i ett lärande tillsammans med andra.

Idag tvingas många kommuner att spara, du är ju själv kommunpolitiker och vet vilka svåra avvägningar som måste göras, men om du fick ge dina kollegor som sitter i den situationen tre "tänk på" innan de tog beslut, hur skulle de låta?

– För det första så skulle jag vilja bredda frågan till hela vårt föreningsliv, dit jag räknar studieförbunden. När man skär ner i kommunens budget blir det ofta så att samhället kliver tillbaka. Men om man då samtidigt skär ner på det samlade föreningslivet, blir det dubbelfel, för då skär man också ner på det som skulle kunna fylla det tomrum som skapas. Ett friskt och engagerat föreningsliv kan vara skillnaden mellan öken och liv – om viktiga saker blir gjorda eller inte.

– För det andra så vet vi att en satsad krona i föreningslivet ger fem tillbaka. Man borde söka ett närmare samarbete med föreningslivet, titta på vad man kan göra ihop. Vi har många sådana exempel där kommuner sökt samarbete med oss och kunnat skapa en levande ungdomsverksamhet i en kommun med små resurser. Man ska inte bara skära ner i panik och utan kunskap, utan istället fråga sig hur man kan skapa samverkan med det frivilliga organisationslivet.

– För det tredje så är folkbildningen och de ideella organisationerna viktiga i sig själva. Tänk bort det, och vi får ett samhälle ingen vill ha. Det är viktigt att stat, kommun och landsting ser det här och ger det sitt stöd så det kan verka under rimliga villkor. Bara för att en verksamhet inte är lagstadgad betyder det inte att den är oviktig för hur ett samhälle är att leva i.

“För mig är detta inget mindre än ett bemyndigande av de enskilda medborgarna, att ge möjligheten att hela livet finnas i ett lärande tillsammans med andra.”

Text: Magnus Nordqvist

Bild: Dan Holm

Och hur ska då du och andra inom den organiserade folkbildningen tänka för att verkligen vara en del av lösningen snarare än problemet?

– Jag tycker vi har problem med den ökande byråkratiseringen. Vi har snart samma krav på kvalitet och uppföljning inom det som ska vara fritt och frivilligt – mellan landet och som den lagstadgade utbildningen. Det är inte rimligt och alldeles förödande när det går för långt. Vi måste fråga oss själva om det är okej att vi blir bara byråkrater och bidragsgivare. Ju längre bort, ju svårare målgrupper att arbeta med, ju tuffare behov att möta, ju svårare att klara alla regler och policys. Vi får se upp så att vi inte drar undan mattan för oss själva och ger de kommunpolitiker rätt som påstår att vi med skattemedel finansierar medelklassens hobbyprojekt.

Jag vet att du gillar att se på dig själv som en del av en samhällsförändrande rörelse, vad skulle du tillsammans med ideella ledare och deltagare i folkbildningen mest av allt vilja förändra just nu?

– Jag skulle vilja att alla som deltar i alla grenar av vår verksamhet insåg att ni, ni är demokratis cellkärnor. Tänk om alla som går i studiecirklar insåg detta, att det är vi som bevarar det öppna, demokratiska samhället som vi alla vill leva i. Det vi gör är större än det hantverk vi utövar, rockmusiken vi spelar, boken vi studerar. Hur mycket av ens eget väl och ve, händelser i samhället, behandlas inte samtidigt som man bevarar och utvecklar ett kulturarv som exempelvis knyppling. Kom på något annat ställe där detta görs på samma sätt och i samma omfattning!

– Det andra jag gärna skulle vilja göra något åt är alla dessa människor – ungdomar och invandrare – som onödigt förklaras. Det är grogrunden för en massa av de problem vi har. Vi inom folkbildningen skulle kunna göra vår del, vara en del av en lösning där många måste bidra. Man blir en stoltare och friare människa av att få göra meningsfulla saker för andra och förtjäna sitt levebröd. Det är fruktansvärt med ett samhälle som får människor att känna sig obehövd. ■

“Varför ska jag fylla i listan?”

December i Sverige och närvarolistor skickas in, eller lämnas personligen. Ofta med ett kort samtal med vem som finns till hands på Bildakontoret: “Jag skrev så här på den här raden, funkar det?” Den personal du möter kanske oftast i “listinlämningstider”, som vi kallar dessa tider internt på Bilda, är administratören. :kolon pratade med två administratörer för att reda ut vad man ska tänka på när man fyller i listorna.

Text: Tobias Johansson

Folkbildningen i Sverige är nio studieförbund och en massa folkhögskolor. Grundprincipen handlar om lärandet. Där skolornas och högskoleutbildningarnas studieplaner inte räcker till finns folkbildningen som en resurs för att stärka det personliga lärandet, som pågår hela livet. Det man är intresserad av måste man få möjlighet att gräva ner sig i. Om det så är att snickra stolar, ta skepparexamen, prata om livssituationen som förälder – eller något annat som är viktigt just nu. Detta väldigt Sverigeunika, som pågått i drygt hundra år, erhåller varje år anslag från stat, kommuner och landsting.

Viktig kommunikationslänk

Dessa anslag kräver en motprestation: bidragsgivarna måste se vad det är för verksamhet som pågår. Därför får varje cirkelledare i Studieförbundet Bilda en närvarolista inför varje ny påbörjad studiecirkel.

– Det behövs en kontroll av oss studieförbund, säger Gunnar Ålöw, en av ett trettiotal administratörer i Bilda. Vi vill inte fuska och rapportera verksamhet som inte finns, och då är detta ett dokument som används som kontroll. Vi administratörer ser listan som en otroligt viktig kommunikationslänk. Där ryms ledaren, samverkansparten, deltagarna, Bilda – är det rätt ifyllt är det ett oerhört värdefullt dokument över vad för verksamhet vi gjort.

Sue Adolfsson, också administratör i Bilda, fortsätter:

– Den bästa närvarolistan är den som är vikt; den har varit nere i en bakficka. Den är nött på kanterna, korrekt ifyllt, och det är lite kaffefläckar i ett hörn. Då förstår man att den varit med hela vägen genom studiecirkeln.

Det är cirkelledarens ansvar att fylla i listan. Det är inte så svårt om man frågar. Sue och Gunnar får en hel del frågor, men de flesta förstår när man fått möjlighet att förklara. Sue:

– ”Ska man ta med en person som bara varit med en gång?” är en vanlig fråga. Och ofta räknar cirkelledaren inte in antal deltagare som varit med längst ned på listan. Det är många som inte tänker på det. Och ibland glömmer man att fylla i antal studietimmar. Eller få vikarierande ledares underskrift när man varit frånvarande.

– Ja, säger Gunnar, att ledaren varit borta och inte haft ersättare som är noterad är vanligt. Men det är viktigt, för annars kan man inte garantera att samlings faktiskt ägt rum. Någon måste intyga med en underskrift.

– Den värsta listan är skriven med blyerts, säger Sue, och saknar efternamn, adress och telefonnummer och allt, det finns bara förnamn. Och listan är inte underskriven. Det kommer ibland sådana. Då får man skicka tillbaka och förklara vad man behöver.

Ett klassiskt fel är också att cirkelledaren inte skrivit upp sig själv som närvarande. För att det ju är “självlärt” att de varit närvarande.

Strecken blir anslag

Sue och Gunnar har sett allt. Varje år hanterar administratörerna i Bilda tiotusentals listor. Alla närvarolistor behandlas och skickas in i Bildas databas. Strecken för träffarna, antalet timmar man sågs, hur många som var med – allt sparas och skickas vidare till Folkbildningsrådet, som ansvarar för att föra rapporteringen från studieförbunden och folkhögskolorna vidare. Den verksamhet som genomförts är sedan grund för det anslag som utgår nästkommande år. Och alla de där timmarna, och ämnena som avhandlades, är ett gediget underlag för Bilda att sitta med pannan i djupa veck över och analysera vad folk intresserar sig för. Så mycket som en miljon studietimmar genomfördes i Bilda 2008.

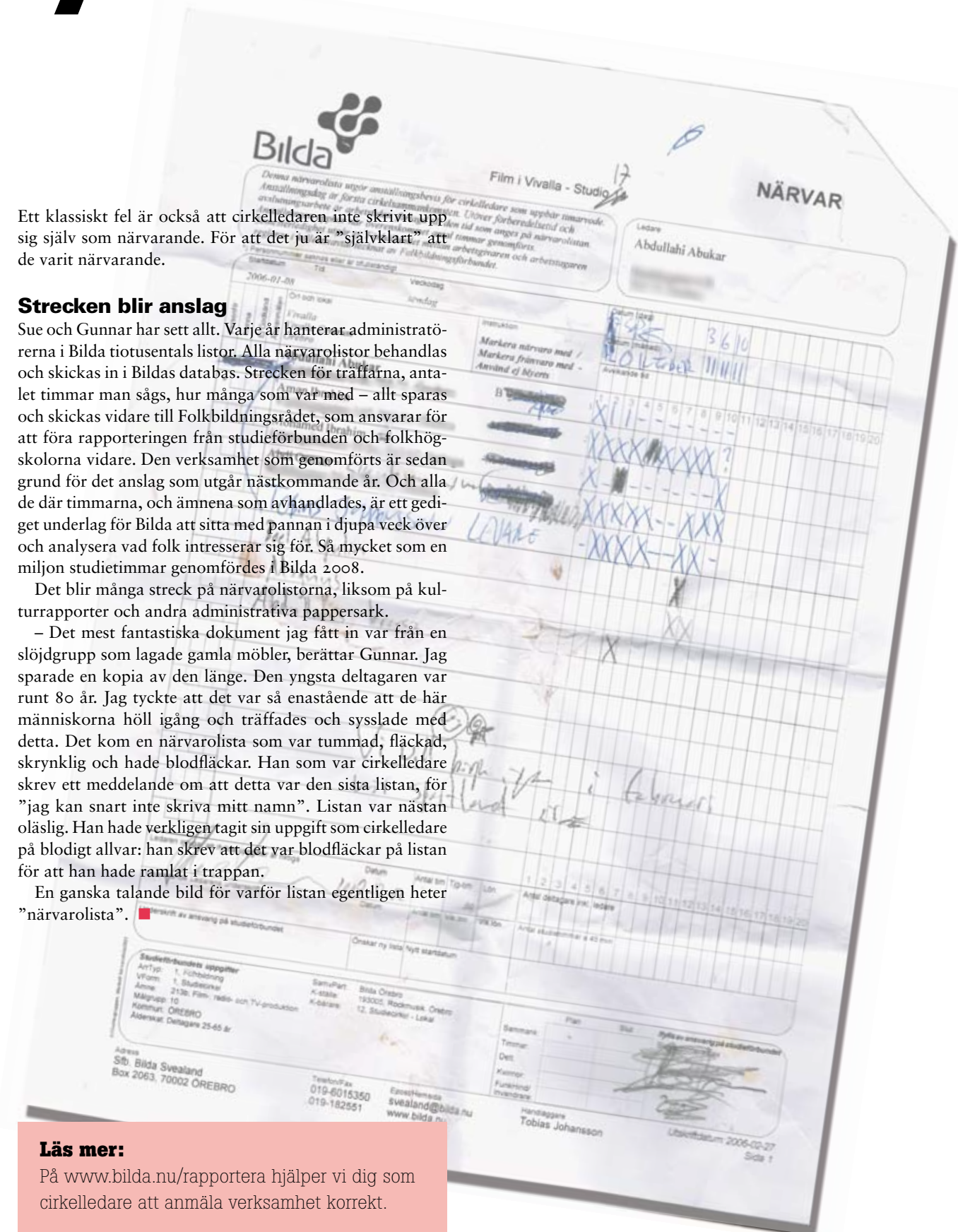
Det blir många streck på närvarolistorna, liksom på kulturrapporter och andra administrativa pappersark.

– Det mest fantastiska dokument jag fått in var från en slöjdgrupp som lagade gamla möbler, berättar Gunnar. Jag sparade en kopia av den länge. Den yngsta deltagaren var runt 80 år. Jag tyckte att det var så enastående att de här människorna höll igång och träffades och sysslade med detta. Det kom en närvarolista som var tummad, fläckad, skrynklig och hade blodfläckar. Han som var cirkelledare skrev ett meddelande om att detta var den sista listan, för ”jag kan snart inte skriva mitt namn”. Listan var nästan oläslig. Han hade verkligen tagit sin uppgift som cirkelledare på blodigt allvar: han skrev att det var blodfläckar på listan för att han hade ramlat i trappan.

En ganska talande bild för varför listan egentligen heter ”närvarolista”.

Läs mer:

På www.bilda.nu/rapportera hjälper vi dig som cirkelledare att anmäla verksamhet korrekt.

Medan stats- och landstingsanslagen till folkbildningens organisationer legat fast eller till och med ökar under de senaste åren, är det många kommuner som drar ner eller till och med nollar sina anslag. Vad beror det på? Och vad får det för konsekvenser? :kolon pratade med två politiker och en länsbildningskonsulent.

Text: Magnus Nordqvist

Fattigare på bildning och kultur

Annika Eclund, SO-lärare och kommunpolitiker för Kristdemokraterna i Tibro.

Oroar du dig för de neddragna kommunanslagen till folkbildningen – varför?

– Ja, alla typer av kulturella och frivilliga verksamheter inom kommunen är i riskzonen när man tvingas skära ner i kärnverksamheten. Exempelvis läggs musikskolorna ner när det står mellan att avskeda omsorgspersonal eller musiklärare.

Vad tillför folkbildningen som inte andra aktörer klarar av?

– Oavsett personens bakgrund eller kompetens ger folkbildning möjlighet till personlighetsutveckling, förståelse, insikt och kreativ verksamhet. Bedömning av resultat är heller inte det som ligger till grund för verksamheten utan reflektion, ökad förståelse och kreativitet räcker gott. Människor har möjlighet att pröva sina drömmar utan att förbinda sig till ett slutgiltigt mål för sin verksamhet.

Vad ser du framför dig att den här utvecklingen i kommunerna leder till?

– Människors möjligheter till tid för utveckling, mognad samt förberedelser för högre studier kommer att minska.

Vad behövs för att vända utvecklingen – vad kan få kommunerna på andra tankar?

– Att kommunen ser samarbetsmöjligheter med studieförbunden kanske i form av att driva viss verksamhet som idag ligger på kommunerna. Att ta tillvara kompetensen inom studieförbunden och därmed öka anslagen. Kulturskolor skulle kunna bedrivas på detta sätt.

Thomas Strand är riksdagsledamot för Socialdemokraterna i Jönköpings län. Han har nyligen skrivit två motioner om folkbildningen, bland annat om de minskande kommunala anslagen.

Du oroar dig för kommunernas neddragningar i anslagen till folkbildningen – varför?

– Folkbildningen är en oerhört viktig aktör i samhället, som jobbar med det livslånga lärandet för att möta framför allt vuxna människors behov. Det handlar om demokratin och om att minska utbildningsklyftorna i samhället. Om att ge människor makt över sina egna liv. Där är folkbildningen

outstanding. Därför oroar jag mig för att resurserna och förutsättningarna krymper.

Men livslångt lärande är det ju många som sysslar med. Vad tillför den organiserade folkbildningen som andra inte klarar av?

– Få civila organisationer når ut så brett i samhället som studieförbunden gör. Man kan samlas en kväll för att samtala om ett angeläget samhällsproblem eller lära sig lite mer engelska. Få andra har möjligheter att samla människor på det sättet. Samhället ser ju ett värde i att man stödjer människors vilja att utvecklas och att demokratin förstärks och bildningsnivån ökar.

Men varför drar då kommunerna ner på sina anslag?

– I de kommuner som nollar bidragen finns inte den ideologiska synen på folkbildningens viktiga roll. Man har tappat lite förtroende för folkbildningen. Det slår tillbaka på folkbildningens aktörer själva, det gäller för dem att visa på att man verkligen gör ett omistligt arbete i kommunen.

Borde kommunerna vara de första att se värdet av folkbildningen. Är detta en varningssignal om att stödet i stort håller på att undergrävas.

– Jag tror att generellt om du frågar en kommunpolitiker om han tycker att det är värdefullt med studieförbund så svarar han ja på den frågan. Men sen blir det krasst när man ska fördela pengar. Då har kommunerna lätt att strypa anslagen. Förr kom ofta politiker från den myllan. Politiker idag har inte den närbakgrunden. Därför måste studieförbunden bli bättre på att berätta om vad man egentligen gör.

Tryggvi Adalsteinsson är länsbildningskonsulent i Örebro läns bildningsförbund.

Du oroar dig för de neddragna kommunanslagen till folkbildningen – varför?

– Därför att en kommuns bidrag till studieförbunden utgör en grund för studieförbunden att bedriva verksamhet i den aktuella kommunen. Minskar bidraget markant eller rent av försvinner minskar också studieförbundens möjligheter att verka och vara den resurs som studieförbunden är för människorna och föreningslivet och därmed för kommunen i sin helhet.

Vad tillför folkbildningen som inte andra aktörer i kommunen klarar av?

– Studieförbund och folkhögskolor är en tillgång för kommunens invånare och komplement till annan utbildningsverksamhet. Folkbildningen står öppen för ungdomar och vuxna oavsett tidigare utbildningar eller erfarenheter. Studiecirkelverksamheten bärs upp av en idé nära kopplad till studieförbundens idégrund. Stor del av verksamheten bedrivs också med ideella krafter och engagemang, som varken myndigheter eller privata aktörer har. Verksamheten har också en bredd som tilltalar olika människor med olika intressen. Deltagandet är dessutom ofta kostnadsfritt eller relativt billigt tack vare bidrag från stat, landsting och kommuner.

Vad ser du framför dig att den här utvecklingen i kommunerna leder till?

– Det är en uppenbar risk att studieförbunden dra sig undan, försvinner från orten. Kommunen blir en fattig kommun vad gäller bildning och kultur. Vår allmänna inställning är att kommunernas bidrag ska vara generellt. Det kan vi argumentera för. Men frågan är om vi inte ska vara mer öppna för att särskilt kommunbidragen ska vara inriktade på viss typ av verksamhet eller målgrupper, som både studieförbunden och kommun tycker är viktiga.

Vad behövs för att vända utvecklingen – vad kan få kommunerna på andra tankar?

– Vi som företräder folkbildningen måste var för sig och tillsammans vara duktigare att visa på folkbildningens betydelse för människor och samhället. Men det är svårt att mäta betydelsen av folkbildningen. Vilken måttstock ska vi använda för att beskriva betydelsen för en medelålders kvinna eller man som aldrig tidigare har sjungit men deltar i en sångkör? Eller betydelsen för en grupp ungdomar som spelar i ett rockband och lär sig spela gitarr, skriva låtar och stå på scen framför en publik. Eller för en mormor som har lärt sig använda dator och kan ohindrad kommunicera med sina barnbarn på andra sidan jordklotet? Och hur kan vi visa den sociala betydelsen av att delta i en studiecirkel eller studiecirkelns betydelse för hälsa och välbefinnande?

△ Annika Eclund
◁ Thomas Strand
▽ Tryggvi Adalsteinsson

Var den du själv vill vara!

På papperet såg det omöjligt ut, för killar är ju inte alls intresserade av att prata känslor. Och speciellt inte unga killar i högstadiet. Den unika killmässan i Sundsvall 2 november 2009 slog hål på många fördomar och visar tydligt att det finns ett systemfel: det unga killar förväntas tycka om ligger långt från verkligheten.

Text: Tobias Johansson
Bild: Svanthe Harström

Det måste få vara okej att vara sig själv. Mansbilden, idealet kring hur en man ska vara, är ofta skev och överdrivet maskulin. Var macho, slåss, sporta! Drick öl bakom centralkiosken varje helg! Som tonåring är det svårt att leva upp till bilden av hur man förväntas vara. Killmässan, som ägde rum i Sundsvall för några veckor sedan, hade otroliga 1383 besökare – enbart killar i högstadiet, åk 7-9. Och fastän lokala media på plats valde att fotografera grabbiga saker, och skriva om ”testosteronstinna tonårshannar”, var det inte alls särskilt mycket just det som var mässans fokus. Faktiskt var det helt tvärtom.

Javisst, där på mässan står Heidi Andersson, den berömda armbryterskan från lilla byn Ensamheten, men det hon säger handlar inte om att vara starkast:

– Du kan göra vad du vill. Just jag var en liten klen tjej som ville bryta arm. Gå er egen väg – det viktiga i livet är att man får göra vad man själv vill!

Det går visst!

Bilda har arrangerat flera tjejmässor genom åren, men aldrig en för killar. När initiativtagaren Carina Söderlund ville skapa en killmässa möttes hon direkt av fördomar:

– ”Det går inte”, sa folk. Men det går visst, har jag sagt! Det går visst att få killar att sitta ner och prata känslor. Och jag skrev 30 sponsringsbrev och fick 30 nej innan jag fick ett ja. Jag vet ju vad tjejmässorna har gjort för tjejerna. Jag har fått så många samtal och mejl där tjejer har tackat för vad de fått lära sig på mässorna och säger att de fortfarande bär med sig det. Sådana mejl har varit min största drivkraft kring att vilja göra en mässa också för killarna.

I ett år har hon jobbat med förberedelserna. Samtliga fritidsgårdar i Sundsvall hoppade snart på tåget och ställde upp med personal.

– Det blev en fantastisk dag där killarna verkligen tog för sig av utbudet. De var överallt, på alla grejerna, och applåderna var rungande och de frågade jättemycket på föreläsningar och workshops. Det hade vi inte trott, inte ens jag. Många i personalen på gårdarna trodde att det skulle minglas runt bara och att det skulle vara svårt att få killarna att gå på seminarier om självförtroende och svårt att få dem att prata. Men nej, det fungerade verkligen.

– Man sa till mig innan att ”ni måste ha vakter om ni ska ha 1400 tonåringar ihop!” men vad hade man skapat då för stämning? Det var så lugnt så det var inte klokt. Jag plockade inga papper. Det var trevliga killar som kom och klappade mig på axeln gång på gång och sa ”äh vilken bra mässa!”.

Vuxnas fördomar om tonårskillar

Varför funkade det? Carina tror att receptet handlar om att hela atmosfären andades ”tillåtande”. Att det just här, just nu, är helt okej att få vara sig själv. Cecilia Dahlbäck, som var med och jobbade på mässan, berättar:

– Ibrahima Gaye bjöd in till en workshop i afrikansk dans. Dansare och trummare. Vi trodde att det aldrig skulle funka att få upp 13-14-åriga killar att dansa. Jag satt där med mina fördomar. Ibrahima pratade om Afrika, och om hur han som tonårskille i Senegal valt hur han ville leva sitt liv. Han valde bort droger, och pratade om fördomar att afrikaner i rastafrisyr förväntas använda droger. Och killarna satt som fågelholkar och lyssnade. Och när Ibrahima bjöd upp till dans hoppade de ivrigt upp och tog varandra i handen och bildade cirkel. De började dansa och höll på länge. Då var det min tur att sitta som en fågelholk! Och efteråt hörde jag hur de sa att ”det här var så häftigt!”, det här var ”så himla bra!”.

– Det fick mig att tänka på att det inte bara är killarna själva som behöver erbjudas alternativ – det är lika mycket de vuxnas syn på tonårskillar som måste vidgas. Vi har fördomar vad vi erbjuder till dem och inte, vad som är normen. Den här upplevelsen visar vikten på att erbjuda unga killar i vuxenlivet alternativa vägar.

Kanske hjälpte det till att det inte fanns några tjejer där (frånsett personal och gäster förstås). Carina reflekterar:

– Jag fick höra talas om att två tonårstjejer klätt ut sig på mässan. De hade kommit på att det skulle vara så intressant att se hur killarna betedde sig i ett sammanhang där det bara var killar. De klädde ut sig till killar och gick med en lärare som de bett filma dem. De blev förvånade över vad de möttes av. Det var nästan inga könsord och mycket fnissande. De kände inte igen sig överhuvudtaget.

Nu är förhoppningen att det ska gå att arrangera fler killmässor i Sundsvall. En dröm Carina har är att göra kill- och tjejmässor vartannat år, och däremellan att fånga upp idéer och arrangera verksamhet tillsammans med gårdarna.

För nu är det ju bevisat att det går. ■

Klimatsmart mat

Att göra ett medvetet matval när man går och drar på kundvagnen på ICA är den minsta gemensamma nämnaren om man vill börja ta till sig den komplexa klimatfrågan. Det upptäckte Karin Gardell och de andra medlemmarna i Konsumentföreningen Medvetna Matval i Visby. Precis som att man blir vad man äter, påverkas miljön av vad vi äter.

Text och bild: Tobias Johansson

Läs mer:

www.aktavara.org
www.medvetna-matval.se
www.konsumentsamverkan.se

Det började så, och det här skulle kunna fungera som en instruktionsbok för hur man organiserar sig. Först är man oeniga kring vad man ska göra, men har en känsla av att något måste hända, och sedan hittar man till slut rätt efter samtal:

– Vi var en grupp eldsjälur som träffades för några år sedan, berättar Karin Gardell, och vi hade alla olika utgångspunkter. Det var hälsan, att man inte ville att barnen eller man själv skulle bli sjuk av maten, någon i familjen hade fått cancer. Det var Östersjön, om övergödning och miljöpolitik. Eller att man ville bevara miljön för kommande generationer. Liksom rättvisemärkt – om storföretag och makt. Och vi tänkte att vi är ju så olika så vi kan inte göra något tillsammans. Men när vi pratade märkte vi att den mat som är bra för det ena är också bra för det andra.

Idag kan det tyckas självklart att våra val i matbutiken påverkar miljön, men det var det inte för några år sedan. Mats-Eric Nilssons bästsäljare *Den hemliga kocken* har öppnat många ögon, liksom tv-program och mängder av artiklar i media. Att titta på innehållsförteckningen och konstatera att det är spenat i pistageglassen är onekligen tankeväckande.

Det den gotländska föreningen *Medvetna Matval* fokuserar mest på är att påverka maten i offentliga sammanhang, den mat som serveras på dagis, i skolor och på service- och äldreboenden.

– Den offentliga maten har varit dålig på Gotland. Det fanns mycket att göra. Vi arrangerade en utbildningsdag där vi bjöd in ledande politiker, nämndordförande, ordföranden, kostchefer, inköpschefer, och vissa inom sjukvården, och hade en eftermiddag om ekologisk mat i storhushåll.

Det framkom att frågan om vad som serverades i de offentliga matsalarna inte styrdes av politiker utan av tjänstemännen.

– Det blev ett tydligt tryck på politikerna, och man kände att detta var något som medborgarna brydde sig om.

Många insändare, utbildningar, och seminarier senare börjar något långsamt hända. Karin märker det inte minst på att hon är efterfrågad. Hennes och föreningens kall handlar om att sprida kunskap.

– Jag åker ut och har föredrag om att vara medveten konsument, att läsa innehållsförteckningar. Jag brukar ha med mig vanliga förpackningar som yoghurt, drycker, matfett, flingpaket och godis. Och så hjälps vi åt att läsa och hitta bra alternativ. Man behöver ju inte låta bli allt som är gott – kanske kan man välja produkten som står bredvid i stället.

– Det har hänt flera gånger att jag mött föräldrar som säger att de hört mig för ett år sedan och berättar att därefter har barnen inte varit sjuka. Då får man kraft att fortsätta.

Hur tänker du när du står i matbutiken?

– Jag tänker bara kvalitet. Man måste lära sig att läsa på innehållsförteckningen, för allt står där. Att samtala med andra kring ett ämne som är komplicerat är en av folkbildningens grundprinciper. Karin är ibland tveksam kring om den verksamhet *Medvetna Matval* bedriver är folkbildning eller ren lobbyverksamhet.

Kanske att det ena inte behöver ta ut det andra? ■

Länge leve den osexiga folkbildningen!

Bild: Johan Mauritzon

► Folkbildning. Smaka på ordet. Det är liksom inte det mest hipa och slagkraftiga ordet i strikt marknadsmässig mening. Det andas mer gråsose-mosigt utbildningsprojekt än en mötesplats för ett givande möte med de som både tänker likt och olik dig själv. Ändå lever folkbildningen vidare. Den ligger och pyr i varena hörn. Det finns källarrockband, syföreningar, livsaskådningsgrupper och lära sig cykla-cirklar runt hörnet i hela landet. På något sätt tycks människor attraheras till det där som kallas folkbildning, även om det låter väldigt osexigt.

Jag är född 1985 och uppvuxen i superkommersiellismens guldålder med den oheliga M-alliansen; McDonalds, MTV och marknadsekonomi. Dessutom kom effektivisering och individualism i ett påhejat släptåg. Och ganska snabbt byttes 1970-talets kollektiva iver ut mot parollen ”ensam är stark”.

I dag, år 2009, när individualism snarare betyder egoism och självcentrering än rätten till personlig frihet och valmöjlighet är det svårt att hitta till givande kollektiva sammanhang.

Men det är just därför jag attraheras av folkbildningen. I studiecirkelformen finns en inbyggd motkraft mot den självcentrerade individualismen. Där betonas gruppen och deltagarnas olika erfarenheter. I mötet med andra i en studiecirkel uppkommer det som kan förena, berika, beröra, uppröra och ifrågasättas. En betydligt mer lockande och progressiv tillvaro än ett allena självömkande navelskåderi.

Jag kan inte undgå att tänka på Bildas slogan *Ingen växer utan möten*. Den korta meningen är egentligen inte mycket bättre än diverse kommunslogans i klass med *Enköping – Sveriges närmaste stad* och *Gnosjö – Livskvalité åt alla*. Men ofta är det de där kliché-

artade meningarna som ofta berättar en djup sanning. I det här fallet är jag i allra högst grad övertygad om att den stämmer.

Och jag tycker mig märka små indikationer överallt att kollektivet börjar ta sig upp från sin vandring i dödsskuggans dal.

En sådan indikation var ett panel-samtal med några kulturpersonligheter och samhällsdebattörer på SR P3 som jag råkade höra för en tid sedan. De medverkande talade om vad som kommer präglade vår kultur i framtiden. En kvinna berättade om att DIY (Do It Yourself)-kulturen som präglade populärkulturen under 2000-talets början (till exempel författare eller musiker som släpper skivor eller böcker själva, utan något bolag) är på väg att förändras till en DIT-kultur. En Do It Together-kultur där starka individer ändå upptäcker att mötet och samarbetet med andra är viktigt. I vissa fall livsviktigt.

Så. Den osexiga folkbildningen, oavsett om den tar sig uttryck i virkning, bokläsning, rock'n'roll eller matlagning, tycks vara mer aktuell och modern än vad paketeringen ibland vill signalera och ingen är gladare än jag att få vara med i denna motståndsrörelse mot individualismen!

Wilhelm Blixt
Kultur- och musikkonsulent,
Bilda Sydöst

I mötet med andra i en studiecirkel uppkommer det som kan förena, berika, beröra, uppröra och ifrågasättas. En betydligt mer lockande och progressiv tillvaro än ett allena självömkande navelskåderi.

Bilda deltar i klimatkampanj

► Studieförbundet Bilda, liksom flera andra studieförbund, har ställt sig bakom klimatkampanjen 2grader för att sätta press på beslutfattarna inför FN:s klimatmöte, COP 15, i Köpenhamn 7-18 december. Kampanjen 2 grader uppmuntar organisationer, företag och enskilda att skriva under ett upprop som ska överlämnas till representanter för USA:s och Kinas regeringar.

I december samlas världens politiker för att försöka enas om hur klimatförändringarna ska hanteras. Enligt FN:s klimatpanel får inte jordens medeltemperatur stiga mer än högst två grader, men det förutsätter att de globala utsläppen av växthusgaser börjar minska redan om några år.

Problemet är att alla politiker ännu inte är överens om detta. Besluten i Köpenhamn är därför mycket viktiga för hur vår framtid kommer att bli.

- Inom kyrkor och samfund finns ett växande engagemang kring klimatfrågorna, säger Bildas förbundsrektor Kerstin Enlund, men många känner vanmakt inför vad man kan göra. Bilda vill bidra med både fördjupning och verktyg, därför är det självklart att vi ställer oss bakom 2grader.

Läs mer om kampanjen och skriv under uppropet på www.2grader.se ■

Gala för cancer-sjuka barn

► För fjärde året i rad, 4 december, arrangerar Bilda en barncancer gala på Skylten i Linköping. I år blir det något stillsammare, enligt arrangören Anders Landelius.

Vindra, Oblivious, Proctor och Racoons in the kitchen är några av de band som spelar på galan, som börjar vid sexsnåret på vanligtvis ganska skramliga Skylten i centrala Linköping.

- Jag har aldrig varit med om att det är så tyst på Skylten som när vi gör de här galorna, säger Anders Landelius. Vi brukar alltid låta föräldrar till barn med cancer berätta, och då är det så tyst i lokalen att man kan höra en knappål falla. Vilket kanske är lite märkligt om man betänker att publiken är högstadie- och gymnasieungdomar.

Medlen som samlas in går till enkla och handfasta saker, som ett Playstationspel, till böcker, till filmer. Allt för att göra det lite enklare för familjerna som drabbas.

- Vi samarbetar med Barncancerföreningen i Östra Götaland, det är dit de insamlade medlen går. De går alltså inte in anonymt i Barncancerfonden, utan man ser verkligen det konkreta resultatet. Bland de som finns i föreningen har en majoritet barn som fått cancer. På galan berättar de om processen man går igenom som familj när man får ett sådant besked.

Entrén till arrangemanget är frivillig. ■

Vindra spelar på barncancer gala i Linköping
Bild: Growing Art

Julkonsert med Ranarim på Kafé Station i Umeå

► Ranarim kommer tillbaka till Umeå! Nu på en julturné där de besöker ett antal platser i Sverige. 16 decembr kommer de till Kafé Station. Bandet bildades 1997 och har sedan dess blommat ut och vuxit till ett fullfjädrat liveband som gjort succé på festivaler och folkmusikkulor runt om i världen. De är också synnerligen populära hos arrangörer och publik som söker mer finstämda konserter, som kyrkor och liknande.

Scenframträdandet är energiskt och bjuder på såväl ömsint som kraftfull sång. Det täta samspelet gör att de ofta lyckas skapa en närmast magisk, vibrerande stämning i konsertlokalen.

Även om Ranarim gör musik med ett gammalt, folkligt ursprung är blicken hela tiden riktad mot framtiden. De skapar ett nytt och eget sound som bevarar kärnan i det gamla samtidigt som influenser från andra genrer ger det nytt, sprudlande liv.

Med skivan Morgonstjärna vann de 2007 Manifest-priset i kategorin folk-/världsmusik, med motiveringen "För en hårdsvängande sammansmältning av balladton, drivande nyfolk, traditionsmedvetet spelmansgung och pop-känsla". ■

Bild: Henrik Rämärk

Julkonsert i Betlehems-kyrkan i Karlstad

► 1949 startades Betlehemskyrkans musikkår i Karlstad av åtta grabbar som skapade en blåsargrupp. En av de grabbarna är Lennart Wirén (han är fortfarande med). Några år efter starten fick man en kreativ ledare, Torbjörn Widell, som kom att präglade musikkåren under hela 54 år. "Alla ska få vara med", blev hans motto.

Dirigenter och ledare är idag Tomas Svensson och Kjell-Erik Paulsrud. Utöver fyra stora konserter per år finns kåren bland annat med i nationaldagsfirande, valborgsfirande, studentexamen, bröllop med mera. Lördagen 12 december är det dags för den traditionella julkonserten. Då spelar musikkåren tillsammans med gäster i Betlehemskyrkan i Karlstad. Konserten börjar kl 18 och kostar 60 kronor per person, skolungdom gratis. ■

Jazzkväll i Örnköldsvik

► 19 december spelar Bengt Lundgrens kvartett på Café UH i centrala Örnköldsvik. Konserten är en av höstens återkommande jazzkvällar som arrangeras av Bilda och UH:s kulturförening. Fri entré! Evenemanget börjar kl 18. ■

Film för dementa

► Efter två succéböcker (*Nycklar till minnenas dörr* och *Glänta på minnenas dörr*), som väcker minnen hos dementa, har Monica Forsberg och Birgitta Näsman gjort det igen. Denna gång är det en film som både ska väcka minnen och skapa en rofylld omgivning på äldreboenden och i hemmen.

Filmen, som i första hand riktar sig till den som kan ha ett sviktande minne, bjuder på vackra naturbilder i ett lugnt och behagligt tempo – ett tempo som ger tid att minnas egna upplevelser. Filmen är fri från störande bakgrundsmusik och låter tittaren i stället lyssna till humlesurr, fågelkvitter, och jolk; men även till motorljudet från en raggomobil och en gammal traktor. Det är en film som kan väcka just dina minnen. ■

Fakta om filmen:

Längd: Ca 1 timme. Uppdelad på fyra avsnitt.
 Pris: 325 kronor + ev frakt. Beställ filmen från Studieförbundet Bilda Nord via e-post: nord@bilda.nu eller via telefon 090-14 20 10.
 Kontakt: Monica Forsberg 070-288 62 54, monica.forsberg@bilda.nu

Idrott – för Guds skull!

► Studieförbundet Bilda arrangerar tillsammans med Kyrka-Idrott (Svenska Missionskyrkan och eumenia) och Sport for life en idrottsledarutbildning för personer mellan 18–28 år på Södra Vätterbygdens Folkhögskola i Jönköping den 6–9 januari 2010. Utbildningen vänder sig till unga ledare som brinner för idrott och kristen tro och som vill utvecklas både som ledare och som människa. Syftet med kursen är även att skapa ett nätverk för kristna idrottare som vill finna vägar och redskap till att förena idrott och tro.

– Under många år har frikyrkorörelsen och idrottsrörelsen levat sina egna världar och man har inte sett varandras möjligheter, men de senaste 10–15 åren har flera samfund och andra organisationer börjat samarbeta mer och mer med idrottsrörelsen, exempelvis kring idrottskonfirmation och ledarutbildningar, säger Hans Noreliusson, en av initiativtagarna till utbildningen och samordnare för kompetens- och ledarutveckling på Bilda.

– Kyrkorna har mycket att lära av idrotten, som ledarutbildningarnas värde, att engagera föräldrar, och bygga föreningskunnskap. Samtidigt har kyrkan stor erfarenhet av samtal om människovärde, och om respekt, fördomar, självbild och mål i livet. Jag tror att vi har mycket att lära av varandra. Den här kursen är till för att unga ledare inom kyrkan ska upptäcka möjligheten att bygga broar med idrottsvärlden. Man borde kunna se både kyrkan och idrotten som en styrka och team tillsammans.

Under några inspirerande dagar fyllda av föreläsningar, gruppsamtal och god gemenskap kommer man bland annat att diskutera hur det är att vara kristen i klubben, om att vara ledare, varför man ska samarbeta mellan kyrka och idrott och hur dagens idrottsvärld ser ut.

Föreläsare under utbildningsdagarna är bland andra Andréas Andersson, Hans Noreliusson, Jacob Ardenfors, Samuel Hummerdal, Jan-Eric Larsson, Mikael Nilsson, Paul Kobylarz, Tomas Hammar och Anders Marklund.

Mer om idrottsledarutbildningen hittar du på www.bilda.nu/idrottforgudsskull ■

Nytt material på SCSC-webben

► Vår webb för Swedish Christian Study Centre i Jerusalem, bilda.nu/scsc, har uppdaterats med nytt läsvärt material. Du kan hitta en föreläsning av Daniel Braw om tyskar som under historien lämnat spår i Jerusalem, samt en artikel av Simone Weil "Iliaden eller sången om styrkan". ■

Cissi Glittvik (mitten) i boksamarbete med Annika Törnqvist och Jens Eriksson.

Ny bok: "Jag – en del av evigheten"

► Cissi Glittvik, studentpastor i Göteborg samt konsult inom friskvård för insidan, ger i november ut en bok med titeln *Jag – en del av evigheten*. Boken har skrivits utifrån ett behov Cissi tyckt sig se i vår nutid: behovet av tillhörighet och sammanhang. Hon beskriver boken som "lättillgänglig med djup".

Jag – en del av evigheten ger inte många svar, men det är inte heller meningen. Den är en utmaning att våga möta de lite mer existentiella frågorna, att hitta större perspektiv och lyfta blicken från sitt eget jag. Är det möjligt att genom vidgade vyer hitta glädje och stolthet?

Boken är ett samarbete med Bilda och innehåller förutom Cissis texter illustrationer av Lennarth Nilsson och en CD med boken inläst, samt musik av Jens Ericson och Annika Törnqvist. I slutet av boken finns även ett studiehäfte med samtalsfrågor som kan användas i studiecirkelsammanhang. ■

Tonåringar på nätet

► Carina Söderlund (se också s 10-11) håller en föreläsning till tonårsföräldrar 26 november på Bildahuset i Söderhamn. Carina berättar med stor humor och glimten i ögat om vad forskningen säger och ger fallbeskrivningar på hur tonåringars spel och internetanvändande ser ut. ■

Stenkumla i Västerås utvecklas

► I Bildas musikhus på före detta Stenkumla-skolan i Västerås finns hiphop-studio, stor scen, dansverksamhet och vävstuga. Lediga replokalerna finns. Kontakta Daniel Pejčić om du är intresserad på 021-470 35 25, 070-318 81 39 eller daniel.pejčić@bilda.nu. ■

Söndagsdans på Bildahuset i Söderhamn

► Tord Forslöv och hans medhjälpare fortsätter att bugga i Bildahuset i Söderhamn. Under hela hösterminen har Tord hållit i kurser på alla nivåer i bugg, salsa och foxtrott på söndagskvällarna i Bildahuset. Dessa kurser har blivit ett återkommande inslag inom Bilda Gävledals aktiviteter och det är något som kommer att fortsätta även under vårterminen 2010. För mer information besök www.bilda.nu ■

Danskurser i Kil

► 27 och 28 januari börjar återigen de populära danskurserna i Kil. Kurserna har tre inriktningar beroende på åldrar.

Dansmix 7–9 år: Här får du prova på olika dansstilar till blandad musik. Du får lära sig enkla grundsteg som sedan sätts ihop till små danser. Dansen utvecklar din mo-torik, rörelse, rytmkänsla, styrka och balans.

Jazzfunk 10–12 år: Här får du möjlighet att utveckla sin musikalitet, rytmkänsla, koordination och kroppsuppfattning, genom olika danskombinationer och danssteg. Här dansar vi med tyngdpunkt på soul, funk och r'n'b.

Showdans 13 år och uppåt: Showdans ser man i musikalerna och scenshower och är en form av jazzdans där man lägger vikten på framträdandet. I kursen tar vi upp olika dansstilar med inspiration alltifrån musikal till senaste trendmusiken som soul och funk. Du kommer att öva upp din rytmkänsla, koordination, kondition, styrka och inte minst utstrålning!

Anmälan via hemsidan, www.bilda.nu, eller svealand@bilda.nu. Har du frågor, ring Jonas Hult på 070-276 56 99 eller via e-post: jonas.hult@bilda.nu. Ledare för kurserna är Monika von Wachenfeldt. Hon har treårig utbildning till musikalartist vid Balettkademin i Göteborg och erfarenhet från Wallmans salonger i Oslo. ■

Bilda online

– premiär i december

Vi genomför just nu en stor och väldigt unik satsning på digitala studiecirkel. Med Bilda online bygger vi upp en plattform där du kan delta i, eller skapa egna, studiecirkel. Du får möjlighet att umgås i samtalsrum och träffa likasinnade, eller inspirerande oliktankare.

Ulf Dagerbrant, Bildas projektledare för lärande via nätet

Bilda online i korthet

- Registrera dig och börja använda sidan på ett par minuter.
- Sök bland spännande cirklar – eller bli godkänd cirkelledare och starta egna.
- Upplev ett digitalt studiecirkelrum med chatt, forum, bild- och dokumentbank, filmklipp med mera.
- Bli kompis med din närmaste Bildakonsulent och hitta andra som har samma intressen.
- Skapa ett eget rum där du har koll på dina cirklar, vänner – och bloggar om du har lust.
- Delta i nätverk och forumsamtal om ämnet du är cirkelledare i.
- Känn trygghet i att du alltid kan vara anonym utåt på sajten om du vill delta i en cirkel med känsligt ämne.

Tänk ett Facebook, fast med fokus helt på folkbildning. En digital mötesplats där du kan dela tankar, dokument, bilder och filmer. Den viktiga grundpelaren inom folkbildningen, mötet mellan människor, borde kunna fungera lika bra även om vi just inte sitter i samma fysiska rum. Ulf Dagerbrant är Bildas projektledare för lärande via nätet, sedan snart ett år, och är en av dem som har byggt sajten.

För Ulf har närheten och enkelheten varit viktigt.

– Internet har på kort tid gått från att vara något något exotiskt och nytt till att bli en naturlig del av vardagslivet, säger han. Idag är det inte så att internet i första hand används för att söka information, i stället handlar det lika mycket om kommunikation och utbyte mellan människor. Jag tycker att där människor finns och möts bör Bilda finnas.

Styrkan är flexibiliteten

Det händer något spännande i studiecirkeln när man inte längre är begränsad av att ses i samma rum, en tisdag varje vecka. Inte minst ger detta ökad tillgänglighet i exempelvis glesbygd, men också ökad tillgänglighet i en tid när människor får allt mindre fritid.

– Styrkan med Bilda online är flexibiliteten. Det du vill göra i studiecirkelform går för det mesta att genomföra, antingen direkt i Bilda online eller med sajten som utgångspunkt. Det erbjuds en tid och rumslig flexibilitet som traditionella studiecirkel inte rymmer. Bilda online är en så kallad community men den är specialanpassad för just studiecirkel och tänkt att vara väldigt lättanvänd. Det gör att alla, nästan oavsett datavana, kan använda sig av sajten. Antingen som ett komplement till sin lokala cirkel eller som något som bara sker på nätet. Begränsningarna är få men möjligheterna är många.

Idéutbyte med andra ledare

Bilda online, som har premiär i december 2009, erbjuder också en ökad tillgänglighet för cirkelledare i Bilda. Vi har skapat forum och nätverk där du har direktkontakt med din Bildakonsulent, och andra i Sverige som jobbar med ungefär samma saker. En möjlighet för cirkelledare, som kämpar på med sin verksamhet på orten, att få möjlighet att dela idéer med andra i hela Sverige. ■

Ett unikt kulturarv

► Jag har just kommit hem från fem dagar på kanalerna och gatorna i Venedig. Det kändes som om jag kunde ha suttit hur många timmar som helst på en vaporetto – vattenbuss och bara åkt kanalerna upp och ner, ut i den vackra lagunen och tillbaka igen.

Tankarna fick både ro och ny inspiration. Mellan Guggenheim och da Vinci försökte jag ge lite stöd till min dotter som skrev en tenta i socialantropologi mitt i detta märkliga kulturarv byggt på vattnet. Socialantropologi är ett fascinerande kunskapsområde som handlar om kultur och om människor som samhällsvarelser. Hur använder vi symboler och vilka symboler använder vi för att beskriva, tolka och förstå detta att vara människa och leva i samhällen och gemenskaper tillsammans med andra individer.

Det är svårt att tänka sig livet utan nyfikenheten, kunskapsökandet, gränsöverskridandet och det ständiga reflekterandet. Platon uttryckte det träffsäkert redan några hundra år före vår tidräkning – ”ett liv som är utforskat är inte värt att leva” – jag är nästan benägen att hålla med honom.

Med all säkerhet är det en av drivkrafterna för alla de två miljoner människor som varje år deltar i studiecirkel och de 15 miljoner som deltar i olika former av kulturprogram.

Engagemang, vetgirighet, att få skapa med sina händer, trohet till uppdraget i sin folkrörelse, lust och glädje, att skapa musik och att vilja förändra världen – folkbildningen får vara en arena för mycket av denna människokraft.

Folkrörelser och folkbildning är starka förändrande krafter som inte kan fångas in, begränsas eller styras. Friheten och egenmakten är en av de stora poängerna både för individen och för samhället. Jag reagerar instinktivt när jag avläser tendenser som på något sätt hotar friheten så att engagemanget falnar.

För några år sedan kämpade en av landets folkhögskolor för att få med svensk folkbildning på världsarvslistan. Jag vet inte om det var en bra eller dålig idé. Men tanken var ett uttryck för att folkbildning som företeelse och form är en unik samhällskraft.

En samhällskraft som också har ett starkt samhällsstöd – ett fantastiskt men ett inte alltid okomplicerat förhållande. Totalt får folkbildningen drygt tre miljarder i statligt stöd till studieförbund och folkhögskolor. Ett stöd till bildning och

/// *Det är svårt att tänka sig livet utan nyfikenheten, kunskapsökandet, gränsöverskridandet och det ständiga reflekterandet.* ///

kultur som definitivt inte är ett allmänt organisationsstöd. Självklart måste folkbildningen möta förtroendet med både hög kvalitet och högt engagemang. Det gör vi med stora ambitioner vad gäller verksamhetsutveckling, innehåll och egna kvalitetsuppföljningar.

Självklart önskar vi också att det snart finns ett system som gör att det är lika enkelt att fylla i en lista och rapportera en studiecirkel som det är att självdeklarera. Frågan prövas och utreds.

Men till dess får vi se listan som en administrativ symbol som länkar samman friheten med förtroendet.

Det är ju spännande att filosofera över både Venedig och folkbildning som kulturarv och världsarv. Vi slog oss ner på en bänk i skulpturparken hos Peggy Guggenheim och funderade över den socialantropologiska ambitionen att förstå sambanden mellan olika sidor av vår existens. Jag undrar ofta hur mycket folkbildning i sin form och innehåll påverkat den nordiska kulturen? Hur mycket av samband mellan människor och skeenden som direkt springer ur de mötesplatser som folkbildningen utgör?

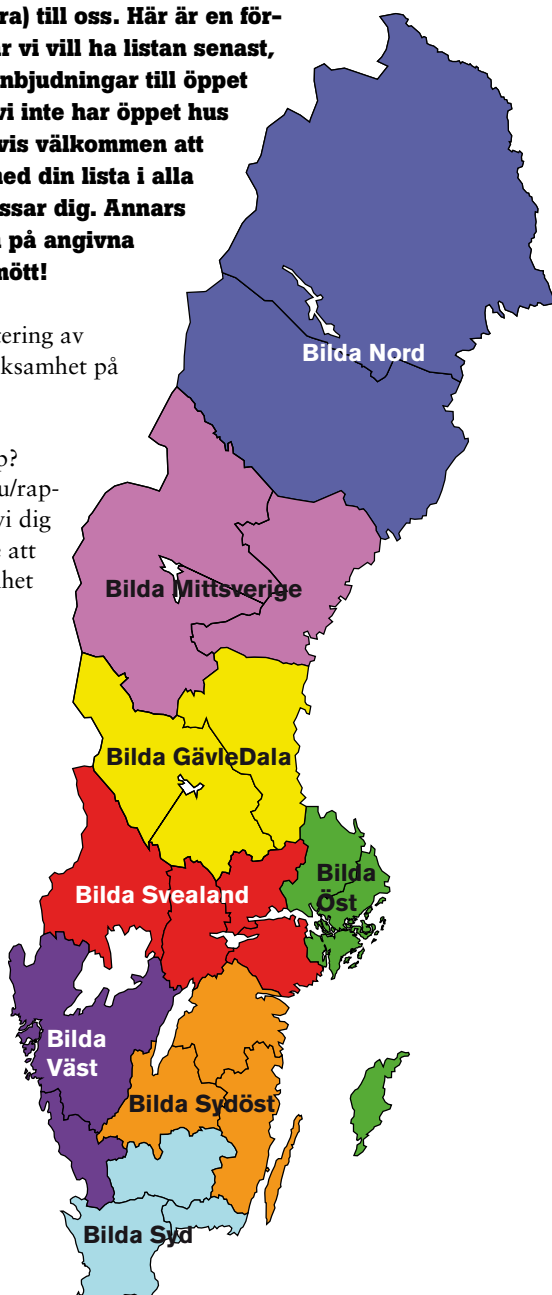
*Kerstin Enlund
förbundsrektor*

Tack för ett bra jobb i höst!

Nu är det dags för cirkelledarna i Bilda att lämna närvarolistor (och kulturrapporter med mera) till oss. Här är en förteckning på när vi vill ha listan senast, och särskilda inbjudningar till öppet hus. Även om vi inte har öppet hus är du naturligtvis välkommen att komma förbi med din lista i alla fall, när det passar dig. Annars skickar du den på angivna adresser. Väl mött!

Mer om rapportering av folkbildningsverksamhet på sidorna 6–7.

Behöver du hjälp? På www.bilda.nu/rapporter hjälper vi dig som cirkelledare att anmäla verksamhet korrekt.

Bilda Nord

Listan in senast: 15 dec, skickas till regionkontoret (Östra Rådhusgatan 2, 903 26 Umeå)

Öppet hus? Ja, i Luleå 15 dec kl 10–16 (Kungsgatan 25, 2 tr)

Bilda Mittsverige

Listan in senast: 15 dec, skickas till regionkontoret (Trädgårdsgatan 38 B, 852 32 Sundsvall)

Öppet hus? Ja, 16 dec på Café UH i Örnsköldsvik, Bilda bjuder på Adventsfika kl 10–17

Bilda GävleDala

Listan in senast: 14 dec, skickas till regionkontoret (Box 119, 826 23 Söderhamn) eller länskontoret i Borlänge (Hantverkargatan 16, 781 71 Borlänge)

Öppet hus? Nej

Bilda Öst

Listan in senast: 14 dec, skickas till regionkontoret (Bondegatan 21, 116 33 Stockholm)

Öppet hus? Ja, inflyttningsglögg i de nya lokalerna på Bondegatan 21 i Stockholm, 4 dec kl 14–18

Bilda Svealand

Listan in senast: 17 dec, till regionkontoret (Box 2063, 700 02 Örebro)

Öppet hus?

8 dec, Elimkyrkan, Nygatan 25, Eskilstuna, kl 14–19

9 dec, Hjortenbergs kyrkan, Runebergsg 51, Nyköping, kl 14–19

10 dec, regionkontoret (Fabriksgatan 8, Örebro), kl 10–18

11 dec, lokalkontoret i Västerås (Slottsgatan 6), kl 13–18

17 dec, Stadsbiblioteket i Karlstad (V Torggatan 26), kl 13–18

Väst

Listan in senast: 14 dec, skickas till regionkontoret (Göteborgsvägen 10, 441 43 Alingsås)

Öppet hus? Nej

Sydöst

Listan in senast: 15 dec, skickas till regionkontoret (Huskvarnavägen 38, 554 54 Jönköping)

Öppet hus? Nej

Syd

Listan in senast: 11 dec, skickas till regionkontoret (Lasarettboulevarden 6, 291 33 Kristianstad), till Malmökontoret (Box 17054, 200 10 Malmö), eller kontoret i Växjö (Videum Science Park, 351 96 Växjö)

Öppet hus? Nej